

ВИПУЩЕНО ДРУГОГО „ЕКСПЛОРАРА”, АЛЕ НЕВІДОМО, ЩО З НИМ СТАЛОСЯ

Вашингтон. — Як повідомляють із Кейпу Канаверал на Флориді, ракета випустила в середу 5-го березня в 1:28 год. по полудні другий штучний супутник „Експлорер 2”, наукова назва якого мала бути „1958 Бета”. Цей супутник випущено при допомозі чотирьох ракет. Супутник „Юпітер-С”, сам супутник був у носі четвертої ракети. Він летів угору коло 4,000 стій, і після того його не було видно, бо зник у хмарах, але шум його було чути ще одну хвилину. Цей другий супутник важить 32.4 фунта і є 80 цалів завдовжки. — Але з Вашингтону повідомляють 6-го березня, що невідомо, яка доля стрінула цей другий американський супутник. Негайно після його випущення повідомляли, що треба чекати більше як дві години, щоб ствердити, чи супутник залетів поза сферу притягання Землі і чи почав кружити довкола Землі. Та пізніше виявилось, що цього досі не можна було ствердити. Науковці подають дві можливості щодо долі другого супутника. 1. „Експлорер 2” кружляв довкола Землі, але його маленькі надвішні радіо стації не функціонували, і тому науковці не можуть ствердити, де він знаходиться, бо сигнали супутника допомагають встановити його положення. 2. Існує і друга можливість: супутник не був випущений так, як треба, і тому він не дістався в орбіт Землі та знищився, коли спався у стратосферу. Досі науковці не можуть ствердити дійсного стану щодо долі „Експлорера 2”, і висловлюють тільки здогадки. Г. та директор лабораторії в Пасадені, Каліфорнія, д-р Вільям Г. Пікерінг заявив, що, можливо, треба буде кількох днів, щоб ствердити, що сталося з другим супутником. Голова Крайового Комітету ЗДА для Міжнародного Геофізичного Року д-р Річард В. Портер заявив, що четверта частина ракети „Юпітер-С”, застрягла, не була в повному порядку. Але цьому суперечить той факт, що випущення „Експлорера 2” відбулося зовсім правильно. Радіо апарати почали були функціонувати, але незабаром вони перестали надавати сигнали, які допомагали б обсерваторіям в різних частинах світу спостерігати кружання штучного місяця. — Одночасно повідомляють, що „Експлорер 1” закінчив до 5-го березня 415-те кружання довкола

Ракета „Юпітер-С”, що з нею випущено „Експлорера II”.

Землі. Він був випущений 31-го січня ц. р. Він кружляв довкола Землі, досягаючи найбільшої висоти 1,575 миль, і найменшу — 227 миль. Досі не можна передбачити, як довго він зможе кружати. Дехто час його кружання передбачає на кілька місяців, але є й такі науковці, які вірять, що йому вдасться втриматися в просторах 10 років.

Генерал Грунтер закликає до спокою, щоб подолати майбутні труднощі

Бруклін, Н. Й. — Колишній головний командант збройних сил держав Північно-Атлантичного Оборонного Пакту а теперішній президент Американського Червоного Хреста промовляв в готелі „Ст. Джордж” і висловив надію, що американці — „створять емоційний запас життєвих сил і розумову основу для розуміння світових проблем та для того, щоб можна було подолати всі труднощі і небезпеки”, які можуть бути в майбутньому. Генерал Грунтер пригадав, що йому було дуже неприємно під час того, як СССР випустив був другого супутника і як він читав в індійській пресі (він був тоді в Індії) про нервову реакцію ЗДА на ту подію. На думку генерала Грунтера американці повинні бути спокійніші в подібних випадках і повинні мати більше віри у самих себе.

В АМЕРИЦІ

● Сенатор Ліндін Р. Джайлс заявив, що провідники обох палат планують десятиденні візити до Європи для членів Конгресу, від 3-го до 13-го квітня. Відповідну резолюцію ухвалив обидві палати Конгресу.

● В Гобокені, Н. Дж. заарештовано дві особи, які продавали деревини, уградені ними в фабриці у Карлсбасті. Н. Дж. де вони працюють. Від червоного спирту недавно в Нью-Йорку померло 26 осіб, а кілька осіб ще лежать в шпиталі.

● 68-річний письменник Едліот Нол, який перебуває в шпиталі у Провіденсі, Н. Дж., прийняв християнську віру в грецькому ортодоксальному обряді. Він хворів на артеросклероз і серце. Кілька тижнів тому прибувши до шпиталю, він записався на агностик (неприхильний до християнства) він повернувся під впливом своїх прихильників — греків, віра яких промовляла до нього своєю теплою.

● Американська Федерация Праці — Конгрес Індустріальних Організацій наступного тижня відвідають в столиці триденну конференцію під гаслом: „Стараймося, щоб Америка працювала на повну силу”. На цій конференції промовлятиме також секретар праці Джеймс П. Мічелл.

● Комісія праці у Палаті Репрезентантів вирішила провести переслухання в справі законопроектів про надання приватної електрики. Ці переслухання мають початися після 15-го березня.

ПОЛІПШЕННЯ В ЕКОНОМІЦІ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ГРОМАДЯН, А НЕ ВІД УРЯДУ — ЗАЯВЛЯЄ ПРЕЗИДЕНТ

Вашингтон. — Під час пресової конференції, відбутій в середу 5 березня ц. р., президент Айзенгавер відповідаючи на питання в справі існуючої господарської кризи, ствердив, що поліпшення в економіці залежить передусім від „мільйонів громадян”, а не лише від таких чи інших акцій і заходів самого уряду. Водночас із цим Президент пререстерігав проти покладавання великих надій на федеральні фонди і допомогу, як теж проти того, щоб вважати уряд найважливішим фактором в господарському розвитку країни. Запитуваний журналістами, чи він приготував уже якийсь законопроект в справі редукції податків, якщо б це було кінцеве для перереборня рецесії, през. Айзенгавер заявив, що нічого такого уряд не планує, бо ситуація змінюється кожної хвилини і що сьогодні не можна передбачити, коли і чи взагалі буде треба брати до уваги якісь пропозиції в справі зменшення податків. У своїх дальших відповідях на запити журналістів Президент торкнувся ще заступленої в останніх днях проблеми заступництва Президента на випадок його неспроможності до праці й обстоював погляд, підтримуваний теж і генеральним прокуратором Роджерсом, що в такій війнятковій ситуації вице-президент повинен перейняти — без

През. Айзенгавер під час пресової конференції

складання присяги — всю повноту президентської влади, значить підписувати акти, командувати збройними силами і реорганізувати в випадку потреби склад уряду. У трьох дотеперішніх випадках хвороби през. Айзенгавера вице-президент Ніксон таких уповноважень не мав, але в майбутньому він повинен їх мати. Торкнувся у своїх відповідях Президент теж і справи майбутніх виборів до Конгресу, заявляючи, що він підтримує тільки тих републиканських кандидатів, що погоджуються з основними принципами його урядової політики.

Армія правдоподібно випустить ракету на Місяць ще в цьому році

Вашингтон. — Представник департаменту оборони заявив, що армія дістане дозвіл на те, щоб пробувала ще в цьому році випустити на Місяць керувану ракету. Але ця балістична ракета мусить мати таку матерію, яка спричинила б на поверхні місяця знак, що його можна б було бачити з Землі. Одночасно повідомля-

Відбулась конференція в справі відшкодувань

Нью-Йорк. — Минулого вівторка, 4 березня ц. р., відбулася в Нью-Йорку нарада в справі заходів перед урядом і Конгресом ЗДА, щоб до відшкодувань, які виплачують Німеччина та різні супутні їй держави, на основі спеціальних договорів, американським громадянам, допустити також особи, які здобули американське громадянство після останньої війни. Досі стосовано засаду, що таке відшкодування за втрачене майно одержували тільки ті особи, які були американськими громадянами в часі, коли

Конгресова комісія відкинула проєкт зменшити Крайову Гвардію

Вашингтон. — Підкомісія Збройних сил в Палаті Репрезентантів одностайно відкинула законопроект департаменту Оборони про зменшення стану Крайової Гвардії з 400,000 до 360,000 воїнів. Підкомісія відкинула також план департаменту оборони про зменшення на 10% армійських резервів — з 300,000 до 270,000 резервистів. Ці рішення підкомісії збройних сил не є вирішальні, але воно може бути причиною того, що Конгрес відкине пропозицію секретаря армії Вільбера М. Бюкера і шефа штабу армії Максвелла Д. Тейлора, які хотіли б зменшити число резервистів і гвардійців, щоб краще достосувати гвардію до резерву для димого модерної війни, яка вимагає добре вишколених воїнів. Підкомісія вирішила: 1) Крайова Гвардія повинна мати і надалі 400,000 гвардійців. 2) Число армійських резервів повинно становити 300,000. 3) Стелти повинні підготувати те, щоб гвардія і резервісти дістали такий військ, який переходить армії. 4) Бюджетова Комісія по-

Д-Р СТЕПАН ВИТВИЦЬКИЙ ПЕРЕВИБРАНИЙ НА ПРЕЗИДЕНТА УНР В ЕКЗИЛІ

Нью-Йорк. — Д-р Степан Витвицький перевибраний на Президента Української Народної Республіки в екзилі на дальші чотири роки — інформують з його канцелярії Олександром Загородним і Івном Яковом Танцюрою. В повідомленні, датованому 4-го березня, сказано: „Відповідно постановам Тимчасового Закону про реорганізацію Державного Центру УНР, схваленого 1-ю сесією Української Національної Ради 16-го

СССР ХОЧЕ ВІДБУВАТИ КОНФЕРЕНЦІЮ „НА ВЕРШИНАХ” У ВАШИНГТОНІ

Вашингтон. — Большевики запропонували президенту Айзенгаверові перевести найближчу конференцію „на вершинах” — у Вашингтоні. Повідомив про це сам Президент на своїй останній конференції в середу 5 березня ц. р. У наслідок цього Президент — це була „чечня” пропозиція ніби з уваги на конституційні обов'язки Президента, які вимагають його присутності в столиці ЗДА. У зв'язку з цим Президент заявив, що коли б конференція мала тривати довше, то йому дійсно вигідніше було б бути постійно у Вашингтоні й можливість підписувати важливі документи та виконувати інші необхідні обов'язки. Але, мовляв, при триванні конференції коротший час — Президент не робить різниці, де конференція відбуватиметься. Президент — за пресовими репортажами — зробив враження своїм становищем до цієї справи, що він не при'язну загальні значення місяця оскільки конференції та що над ним не припадає думки, поки взагалі не відомо, чи відбусться сама конференція. Президент підтримав на цілій лінії заяву державного секретаря з вівторка цього тижня, що не має глуду відбувати конференцію, поки нема певності, або бодяй добрих виглядів, що конференція закінчиться конкретними успіхами. Пре-

зидент і державний секретар довго нараджувалися перед пресовою конференцією Доллеса. Однак Президент підкреслює, що „ми ніколи не зачинаємо дверей... Якщо є тільки будь-яка можливість до того, хоч би як кручена і вузька, коли я можу ступити на неї і коли вона заведе нас до якогось відпруження і світлі і наблизить до миру, я готовий йти тою дорогою, не знаючи на всі труднощі”.

За пресовими коментарями, цілі большевицької пропозиції щодо Вашингтону, як місця нової конференції „на вершинах” зовсім ясна: з одного боку утруднити американському уряду опозицію проти такої конференції, та водночас — на випадок дійсного відбування конференції у Вашингтоні — використати її ще більше для своїх пропагандистських цілей. У зв'язку з такою конференцією у Вашингтоні приїдуть 6-ти офіційно Булганін, Хрущов, і ціла плеяда їхніх приближних, а прийняття для учасників конференції, спільні фотографії і т. д. давали б большевикам чудовий матеріал для пропаганди одночасно на внутрішньому і зовнішньому терені СССР, у широкому світі. Водночас, Москва ані на крок не поступилася в означенні суті такої конференції та в своїй готовості піти на порозуміння в найважливіших справах — не тільки на 100% по власній, большевицькій лінії.

Західно-німецька армія дістане неровані ракети

Бонн. — У столиці Західної Німеччини отримано вістку від її військового міністра, Франца Йосифа Штрауса, який тепер перебуває в ЗДА, що між ним і американським секретарем оборони та секретарем летунства прийшло до порозуміння в справі винищення нової західно-німецької армії нерованими ракетами „Мататор”. Іхній засяг охоплює 600 миль. Німецькі чинники пригадують при тій нагоді, що ще в квітні минулого року ЗДА заявили через

В Празі помер відомий український мовознавець проф. д-р Іван Панькевич

Як повідомляють з Праги, там помер дня 25 лютого ц. р. на 71-ому році життя видатний український мовознавець і педагог, востаніс керівник українського відділу при філологічному факультеті Карлового Університету в Празі. Похорон відбувся 28 лютого 1958 р. Проф. Панькевич, нар. 1887-ого року, вчителював після першої світової війни на Закарпатті, де його заходами введено у школах спеціальний правпис для українських шкіл, базований на його граматичці з 1922 року і названій „панькевичівкою”. Покинув був автором низки лінгвістичних праць і студій, присвячених українським говірам на Закарпатті та закарпатським пам'яткам. Від 1939 року перебував постійно в Празі і в останні роки життя працював над великим українсько-чеським словником (100,000 слів), що його мала видати Академія Наук ЧСР. Минулого року празькі науковці кола відзначали 70-річчя з дня його народження.

КОРЕЙСЬКІ КОМУНІСТИ ЗВІЛЬНИЛИ ПАСАЖИРІВ СХОПЛЕНОГО ЛІТАКА

Панмунджом. — Північно-кореїські комуністи несподівано заявили готовість звільнити 26 пасажирів з-посеред 34-х, які знаходилися у літаку, що його вони підступом і насильством схопили 16 лютого ц. р. Це був південно-кореїський літак, який летів з Пусану до Сеулу, але змінив курс і залетів на комуністичне лівонище в північній Кореї. Негайно переведене слідство виявило, що до літака влізло кілька комуністичних агентів в характері „пасажирів”, між ними один колишній комуністичний летун. Вони, мабуть, або примусили американського пілота змінити курс машини, або відбрали від нього керму й захопили літак. Північно-кореїські комуністи відразу призналися, що вони мають у своїх руках машину й погоджувалися звільнити всіх тих, які бажали собі повороту до Південної Кореї, але вимагали, щоб у справі переговори повів Південно-кореїський уряд, а згодом поширили цю вимогу і щодо урядів ЗДА та Західної Німеччини. Тому, що всі ці три держави не втримують із Північно-кореїським урядом дипломатичних взаємин, насправді грабунком.

У Манілі відбудеться з'їзд вісьмох міністрів закордонних справ

Вашингтон. — Державний секретар Дж. Ф. Доллес заповів свій візид до столиці Філіппін Манілі на п'ятницю 7-го ц. м. В понеділок 10-го ц. м. почнеться там конференція держав союзу СЕАТО — Південно-Східного Азійського оборонного пакту. Належать туди такі держави: ЗДА, Англія, Франція, Австралія, Нова Зеландія, Філіппіни, С'ям і Пакистан. У Вашингтоні одержано повідомлення, що до Манілі прибудуть також англійський міністр закордонних справ Селвайн Ллойд і французький міністр закордонних справ Християн Піно. З уваги на приналежність Доллеса, Ллойда і Піно прибудуть туди напевно током усіх міністрів закордонних справ названих держав. Генеральним секретарем тієї міждержавної військово-політичної організації є колишній сіяський амбасадор у Вашингтоні, корейський час прем'єр С'яму (Таї) — Поте Сарасін. У своєму звіті на конференцію СЕАТО Поте Сарасін вичисляв конкретні факти, які свідчать про відсутність комунізму на терені Філіппін, Пакистану і С'яму. Ці держави будуть просити більшої економічної допомоги від Заходу й Австралії задля кращого поборовавання явного і криптого наступу комунізму.

Король Савд буцімто фінансував змову проти Нассера

Дамаск. — Віслюковий міністр Сирії перед її злукою з Єгиптом, полк. Абдуль Гамід Серраї, званий „сильним мужем Сирії”, публічно на пресовій конференції оспарював савд-арабського короля Савда у тому, що він, за посередництвом одного із своїх тець, Ассаса Ібрагіма, хотів перекупити його, полк. Серраї, щоб він очолює змову проти єгипетського президента Гамала Абделя Нассера. За те, щоб убити Нассера й не допустити до з'єднання Сирії й Єгипту, король Савд ніби запропонував Саррасі дві мільйони сирійських фунтів (коло 360,000 дол.). Ассад Ібрагім заявив полк. Серрасі — казав Серраї на пресовій конференції — що з'єднання Сирії й Єгипту — це вияв єгипетського імперіалізму, який не повинен бути зrealізований. Король Савд запропонував полковникові Серрасі, щоб той став президентом Сирії. Він заявив Серраї, що американська амбасада в Дамаску негайно визнає режим Серраї, а інші держави підуть за ним прикладом. Полк. Серраї негайно про це все повідомив єгипетського військового міністра й команданта сирійсько-єгипетської армії генерала Абделя Гаміла Амера і у висліді порозуміння з ним — прийняв від висланника короля Савда три чеки: на 1,000,000 сирійських фунтів, на 700,000 фунтів і на 200,000, разом вартість 5,320,000 дол. Ці чеки він передав президенту Нассеру, який прийняв їх для цілей єгипетської господарки.

У СВІТІ

● У Польщі хабарничтво так розкидалася уніформовано і так сильно, що компартія накладала на комсомол завдання — шпигувати за земляками і доносити про спекулянтів, змовників та всіх інших „ворогів народу”. Ці доноси ітмуть просто до Варшави, поминаючи місцеву владу. 48 поліційних службовців вислали на перевірку до Москви. В Польщі застали нові школи тасмної поліції.

● Гість найкращих англійських фільмів з'явився виступив одностайно за введення у цюгоричну жіночу моду спідничок — до колін. Вони стверджують, що вправді треба бути менше матеріально на сукині, зате більше уваги треба буде прикладати до черевиків і панчіх. Молоді жінки, мовляв, матимуть

● Туніська поліція вночі арештувала 12 французів і, не дозволила їм вийти нічого з своїх речей, негайно посадила на корабель, що відплив до Франції. Тунісія виправдує цей виклик тим, що всі ці особи — прихильники колоніальної політики Франції і протизаконно поствали французам зброю в Тунісі.

● У Ллойд, в південній Франції, скрипаль Емрі Менон з оркестри оперного театру всім разів стрелив до свого колеги, першого челяста Вернара Воду. На поліції він заявив, що діяв під впливом „професійної заздрості”, бо Воду притягав до його своєю грою.

СВОБОДА **SVOBODA**
TARASHEVSKYI SHCHYNNIK KANADIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожен зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незадоволені матеріали.
Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОТИ МІСТИФІКАЦІЙ І ОБМАНУ

Виступ державного секретаря Джона Фостера Доллеса на пресовій конференції минулого вівторка, 4-го вересня може послужити одним з найважливіших доказів того, до якої міри відповідальні державні мужи Заходу знають уже правдивий характер червоної Москви та визнають на всіх підступах і трюках політики Кремля. Керівник закордонної політики ЗДА за останні 5 років не лише здемакував у подробицях справжню інтенцію більшовиків з усією трагікомедією нової конференції „на вершинах“, але й ужив для означення цієї совєтської тактики найгостріших слів. Він застерігав, що ЗДА не візьмуть участі в планованому Совтамі „театральному видюванні“, не прикладуть рук до планованої більшовиками „містифікації“ та „обману“. Поруч із цим, для ілюстрації таких совєтських вимог, як виключення до конференції „на вершинах“ сателітних держав задля чисельної „рівності партнерів“, Доллес навів приклади, що ілюструють жалюгідну роль сателітів в Об'єднаних Націях, приклади, які викликали спонтанний сміх серед 300 учасників пресової конференції.

На цій конференції Дж. Ф. Доллес розвіяв останні сумніви відносно того, що ЗДА можуть піддатися шантажам Москви та натискові міжнародних пацифістів з англійськими соціалістами й індійським прем'єром Неру включно, і погодитися на таку нову конференцію „на вершинах“, яка була б повторенням Женевської конференції з липня 1955 року, з її нещасним „духом“ та шкідливими для всього вільного світу наслідками. Доллес заявив категорично „ні“, і за твердженням пресових коментарів, це його „ні“ знайшло негайне схвалення „у великої більшості членів дипломатичного корпусу, Конгресу і преси“. У цих коментарях пояснюється, чому Доллес, який, зрештою, має багато персональних критиків і противників, досягнув у даному випадку своєю рішучістю великий успіх: більшовики знову перетягнули були струну.

Спіраючись, з одного боку, на своїх успіхах в технології і політичних осягах на Середньому-Сході, а з другого — на стихійній тузі людства за миром, Москва повила „спутникову дипломатію“, яка виявилася у двоторовій тактиці: погрози і мирових закликах. Більшовики зрівняли переговори на 5-членній Підкомісії Об'єднаних Націй у справах роззброєння, відголосили бойкот 25-членної Комісії ООН в цих справах і відкинули пропозицію для справи роззброєння експліцит конференції міністрів закордонних справ. Водночас вони запропонували примиренням їм настільки пропагандистським тоном конференцію голів держав, і то не „великої чвирни“, а шось коло 30-х прем'єрів із президентом Айзенгауером та партійним „босом“ Хрущовим включно, — без ніякої попередньої підготовки такого зібрання. Як на спеціальну „концесію“, вони погостились, щоб раніше відбулась конференція міністрів закордонних справ, але знову таки з передумовою, що ЗДА заздалегідь погодяться на зустріч „на вершинах“. На своїй конференції міністри закордонних справ не мали б права розглядати по суті справ, до їх повинні розглянути голови урядів, а це мають бути тільки такі справи, що їх висунуть Совтамі. Іншими словами — така зустріч „на вершинах“ мала б стати знову — за висловом самого Доллеса — „театральним видюванням“, на якому Айзенгауер, Макміллен, Гаар чи може й Аденауер, уміщалися стислими б руки Хрущову й Булганінові на в'язку фотографам. Містифікація полягала б у тому, що совєтська пропаганда розгортавала б кінець холодної війни і „відпущення атмосфери“ — без розв'язання будь-якої поважної міжнародної проблеми і без міжнародного роззброєння.

Це був би не тільки морально-пропагандистський обман, але й реально-політичний успіх Совтєві. Якщо західні держави погодяться б обговорювати на конференції „на вершинах“ тільки ті справи, що про них писав дівч Булганін, а тепер їх знову пригадала совєтська нота з минулої п'ятниці, то Совтамі добився б по суті визнання існуючого в Європі політичного „статус-кво“ (поділу на вільні й уярмлені країни) і захитав б військово-політичний блок НАТО. Вихід. Західній Німеччині з того боку, позбавлення збройних сил НАТО атомової і ракетної зброї, втрата для Америки її загрозливих баз, петрифікація за Совтамі всіх уярмлених країн — це найважливіші політичні цілі СССР, за якими приховується завістка — опанування світу. З свого боку вони не заявили про готовність поступитись буквально ні в одній важливішій справі. Вони нічого не хочуть дати, а все тільки знову дістати. І в цьому перетягнути струну. Як „спутники“ викликали реакцію у постаті 40-бillionового військового бюджету ЗДА і минулорічної конференції 15-ох прем'єрів НАТО, так остання повинна совєтських нот викликала ще більшу настороженість Америки і вільного світу проти совєтських політичних містифікацій і обману.

„БІЙ УКРАЇНЦІВ — СПАСАЙ РОСІЮ“

Париж. — Успіхи української еміграції страшенно непокоїть Москву. Акція Михайла Лова не дала ніяких наслідків, і нема вигляду, що їх дасть. А тим часом колись „зовсім невідомо“ українська проблема щораз більше виходить на міжнародний арену світу. Українські прапори 22 січня на ратушах багатьох міст ЗДА й Канади, проголошення в різних стейтах 22-го січня Українським Днем, вітальні телеграми през. Айзенгауера, участь прем'єра Ді-Фейнбекера в святкуванні 40-ліття нашої Державності — все це дуже прикро відарило Москву.

Ніде правди діти, успіхи її сьогодні не малі. Це не секрет, що „спутники“ прихилили до багатьох симпатиків „переможної жовтневої революції“. Але „Експлорер“ їх відірвав або бодяв підірвав. У широкому фронті пропагандистського змагання Москва почала програвати, і розгосло святкування 40-ліття державності України був важелем, що перекрила терези в некористь Москви.

Москва почала контратаку. У своїх заходах вона дуже винахідлива й гучна. Як хамелеон, вміє міняти фарбу й пристосовуватись до обставин або використовувати обставини. У Франції вона грала на гуманітарних ідеях, на ідеї поступу, вміє використати помилки правих, щоб загнати дитину серед лівих і „наліво“ перетягнути інтелектуальну еліту.

Але атакувати українців у Франції чоловічої атакою вона не має даних. Все ж масові засоби інформації тут у руках держави, а держава не буде робити пропаганди Москві й комунізму, навіть якщо собі за жертву українців, які у Франції не мають задовільних позицій. В такій ситуації використано, як це вже не раз було, створення жидівсько-українських ворожб, жидівсько-український антагонізм. Московське провадження гасло: „Вий жидів — спасає Росію“ тепер застосовано таким же провокаційним: „Вий українців — спасає Росію“.

Жидівський чинник має сьогодні у Франції вагу більшу, як будь-коли досі. Жиди завжди грали тут поважну роль завдяки своїй досконалій асиміляції, в якій вони стали добрими французами, залишаючись ще кращими жидами. Але тепер позиція їх винятково добра: Франція має проти себе арабські держави, але не дуже має за собою традиційних союзників, ЗДА чи Англію, саме з огляду на арабську проблему. В такому положенні жиди стають природним і майже одним з найважливіших союзників вірних союзником Франції від часу експедиції на Суєз.

Москва заграла на жидівську карту, і минулого тижня французькі часописи принесли вістку, що 28 лютого о год. 20.30 французька телевізія (у Франції одна і тільки державна програма) передаватиме в рамках дискусійного циклу „У вашій душі й сумніви“ — аудію „Справа Шварцбарда“.

До цього часопису, наче на замовлення (нема сумніву, що таке замовлення було), принесли не коментарі, а сальмаку, в якій Головного Отамана назвали „юос“, тобто москалем, а Шварцбарда — українцем; часом з С. Петлюри робили „народного комісара“ України, часом він очолював „совєтську директорію“, але скрізь він був організатором погромів. В одному часописі він навіть особисто відповідав за знищення 15 членів родини Шварцбарда.

Розуміється, що така акція Москви, ведена руками не тільки жидів, але й французів, була б дуже шкідливою, але й французів, що нас не б'ють частіше й більше. Хоч у Франції мало хто з українців має телевізійні апарати, а тому майже ніхто не читав телевізійних програм в часописах, — всі були заляканими й масово почали акцію. Повідомлено Англії й Німеччині, щоб і звідти поспішили протести до амбасад. Звичайно, протестники, різні середовища стали привертати й спільно обдумували та діли. Люди, що ніколи не мають часу, знайшли час на листи, телефони й на інтервенції в дирекції телевізії та в міністерстві інформації.

Українці домагалися відключення аудіції. Це не відключення аудіції відбулося, але протести продовжуються і селі їх зробити масовими. Головне, щоб вважала в цих участь молодь, народжена у Франції, яка має всі громадянські права. Мило було дивитись, як ті, які звичайно вважали за зовсім байдужими до української справи, телефонували, лаялись, змагалися з своїми компаньйонами за українську справу, за честь Головного Отамана, символу Визвольних Змагань.

Треба, щоб у тих протестах взяла масову участь вся українська еміграція, виславши до французьких амбасад і консулатів у всьому світі листи з протестами проти палання пам'яті Симона Петлюри, проти підсадування історичних фактів, яке як кричало у всій аудіції, проти утискування українського народу з московськими погромниками.

ЄДИНА РЕКОМПЕНСАТА — ДИСКРИМІНАЦІЯ

Після масового виселення українського населення з Лемківщини, Надсяння, Люблінщини і Підляшся в 1947 році і примусового розселення українців по чисто польських повітах і воєводствах на заході Польщі, варшавський комуністичний уряд спеціальним декретом з 27 липня 1949 року перейняв на власність держави все польське майно: на колишніх українських землях у Люблінському, Рівненському та Краківському воєводствах. Згідно з параграфом 5-им цього декрету, всі українські виселенці дістали право одержати відповідну рекомпенсату, значить і грунт і мешкальні та господарські будинки на місцях нового поселення.

Як було звичайно на пролязі всієї історії Польщі, декрет залишився декретом, і з його „гарних“ постановок здійснено дуже мало, а в багатьох випадках майже нічого. Опинившись серед чужого й ворожого оточення на заході Польщі, українські виселенці були здані на ласку й неласку місцевої адміністративної влади, громадських

було шукати співчуття до української сторони!

Витягнено й самого Тореза. Витягнено й самого письменника Кесслера. Цей жидівсько-французький письменник говорив про погроми в Оренбурзі в 1905 р., а потім ні сіло, ні впадо виступив проти Головного Отамана. Торез повторив усім відомі дії про жидівські погроми в французькій толерантності. Все це правда, але при чому тут Симон Петлюра?

У безконечності повторював він і свідки Шварцбарда, що на українських прапорах було написано „Вий жидів, — рятуй Україну“ і ніде ні слова не сказано, що це тільки парафраз „Вий жидів, — спасає Росію!“, використаний проти безборонних українців. Всі українські комбатанти — через організації і індивідуально — повинні засипати французькі амбасди протестними листами, бо аудіція закидала, що вони носили й на односторонні такі написи!

Розуміється, аудіція осягнула свою мету: наступного дня всіх українців уже під час праці заганявано за антисемітизм, бандитизм, авіризм, жорстокість і т. д. Українські часописи у Франції спільно дадуть нашій еміграції зброю в руки вже найближчими тижнями. Згодом мусимо здобути на видання ґрунтовної праці французькою мовою. Але в цьому нам повинна допомогти вся українська еміграція, як у цих виданнях, так і протестами, щоб подібні аудіції не повторилися.

Мусимо здати собі справу, що ця акція — це наш протимосковський фронт, і на ньому ніхто не повинен жаліти свого труду. А за протестом повинні піти конструктивні, зусилля в напрямку виселення жидівсько-українських відносин, бо затруднення їх іде тільки на користь Москви, яка й жидом не була й не буде мамою. Сирійці стріляють тією ж зброєю до жидів, що й москалі до українців.

О. Д-вич
(Закінчення на стор. 3-ій)

У 50-ЛІТТЯ НОВОСЛОВ'ЯНСЬКОГО КОНГРЕСУ В ПРАЗІ

В другій половині 19 століття царський уряд чимраз інтенсивніше підтримував пропагандистський панславистичний рух. Цю акцію охоче приймали балканські слов'янські народи, бажаючи позбутися турецького — колоніального гніту. Це інтенсивніше перетворило царство цю свою пропаганду в слов'янських країнах австро-угорської монархії з метою розсадиати зєднання цю державу, створену з 12 різних народів. Але головну роль в тій акції грав імперіалізм російського царату, який ніколи не намагався окупувати дарданельські проливи по розвалі австрійської монархії й окупації балканських держав.

Пропаганда панславізму в Австрії була трудніша, ніж серед балканських народів з причини австрійських конституційних вольностей. Не зважаючи на це, вона мала значні успіхи серед сербів у Воєні та чехів у сильній русофільській партії Крамажа. Але найбільшою „опікою“ оточував царат це від часів т. зв. „Погодинської колонії“ сусідуючи з Росією Галичини, яка видавалась йому легкою здобуття. Ця акція, з якої пізніше постало сильне галицьке москвофільство, нам добре відома. Але коли між сербами й чехами панславистична пропаганда в останніх десятиліттях 19 стол. чимраз кріпшала, в Галичині, наслідком зросту національної української свідомості, москвофільство чимраз швидше занепадало. Хоча польська адміністрація постійно москвофільства допомагала, вони могли числитись тільки на допомогу російському царату.

Рівночасно в тих роках поміж поляками, досі рішучими і послідовними ворогами царської Росії, почала ширитись панславистична орієнтація. Ініціатором її був здібний пропагандист, лідер нової, т. зв. вшєпольської партії, Роман Дмовський. Він виходив з поглядів, що головним ворогом Польщі є німці. З Росією Польща у майбутньому в сприятливій кон'юктурі напевно погоститься й легко прийде з нею до такої угоди, якою був Андрусівський мир. Це тим більше можливо, що Росія напевно потрібна буде поміж поляків для здушення української ірреденти, що загрожувала цараті навіть більше, як Польщі. Ці думки й плани оголосив Дмовський у своїй публікації п. з. „Німці, Росія і польська питанія“. Заснована Дмовським вшєпольська партія не забаром охопила майже всю молодшу польську інтелігенцію. Щоб здобути для своїх думок російський загал, треба було Дмовському увійти в якийсь спосіб у контакт з російськими. Добра нагода трапилася йому 50 років тому в березні 1908 року під час його поїздки в Австрію т. зв. Новослов'янського конгресу в Празі. На цьому з'їзді, на який, крім делегатів від усіх майже слов'янських народів, прибули на чолі російської делегації проф. Бобринський, а також делегати симпатиків Дмовського, прийшло до тасного порозуміння між російськими і польськими делега-

ціями. Це виявилось по закінченні празького з'їзду. Почали справжню московсько-польську „мєск-вофільську ілію“. Московську делегацію, якої вона вербалась з конгресу, вітали опативно політиці в Кракові і Львові на доказ нової дружби між Польщею і Росією. Потім ця делегація брала участь в москвофільських конвєктиях у деяких місцевостях Галичини і Буковині, на яких граф Бобринський відголосував палкі промови, одверто заявляючи учасникам, що невідомо „галицько-руські“, злучається з російським народом. По приїзді до Росії Бобринський організував у Петербурзі „Галицько-Руське Общєство“ з численними філіями в російських містах. Оце „Общєство“ мало за ціль давати грошову підмогу галицьким русофілам. На зборах цієї організації Бобринський оповідав про переслідування, які терплять від австрійської влади тамашні „руські“ люди.

За московськи рублі галицькі москвофіли, під проводом Дудичевича, Бендасюка і ін. почали широкі діяльності, засновуючи читальні ім. Михайла Качковського й „руські дружини“ (головно на Лемківщині), а також бурени для шкільної молоді. При цьому вони стегали з Росії вчителів російської мови, а до російських шкіл і університетів посилали з Австрії молоді, виховані в своїх бурсах. Молодіші русофіли т. зв. „новокурськи“ пробували вже говорити російською мовою й видавали у Львові щоденник „Прикарпатська Русь“ та тижневик „Голос Народу“. Ці часописи розсилали русофіли переважно безплатно, бо, маючи московські рублі, на передплату не числили. Ота посилення русофільська акція тривала до початку першої світової війни.

Але вже наступні роки по празькому конгресу виявили наочно, що вря ота польсько-московська „дружба“ ані полякам, ані-москвофілам сподівалою користі не принесла. Хоча поляки, згідно з умовою, почали ще інтенсивніше підтримувати галицьких москвофілів, царський уряд ні трохи не злагіднив своєї русифікаційної політики у т. зв. польській Конгресівці. Тим часом в Австрії польські парламентарні посли були змушені постійно боронитись проти атак українських перемових послів, які давали австрійському урядові переконливі докази шкідливого для Австрії підтримування поляками галицьких москвофілів.

І так в роках посиленої акції українського активу та ростучої національно державницької свідомості широких мас галицького населення, московська рублева допомога ні до чого не придалася. Вони втрачали чимраз більше ґрунт під ногами, і це виявилось наочно вже парламентарні вибори в 1911 році.

ПУЩУ, ВІЛИП ЧОВЕН

Пущу білий човен
По спієннєм Ужю
Сама за миленьким
Помірю — потяну
Поплині білий човен,
На хвилю подав,
Прийшов мій соколик
Та й не привітався.

Поплині білий човен
Вдаль за темією
Ой вернись, човне,
З любавою моєю.
— Василь Вовчок
Ужгород.

на між білими та червоними вже затихла. Комуністи взяли верх і „почали будувати „щасливе „життя“ в бушній російській імперії. Українські частини, що перебували в Москві і околицях, розпочали гарячкову підготовку, щоб якнайкраще „перехити до Києва“. В цьому більшовики робили нам великі перешкоди, бо не хотіли випустити з Москви військової частини із зброєю, а головне з гарматами. Дуже це відносилось до нас командант московського гарнізону бушній прапорщик Муралов. По довгих домаганнях нашої делегації він „таки“ дав згоду відправити „ліхоту“, але без зброї і тільки сотніми в особових вагонах, а артилерію — спеціальним ешеліном.

**К. Смовський
Генерал-хор. Армії УНР
МОЯ СЛУЖБА БАТЬКІВЩИНІ**
(Спогади)

Під час З'їзду відбувалися в Києві величезні демонстрації при дуже піднесеному патріотичному настрої, в атмосфері ворожості до російського уряду. На вулицях вдень вночі всілякі проїждистві, малороси, а також агенти Керенського і чорної російської сотні влаштовували мітинги. Найголовнішою постановою Третього Військового З'їзду була вимога, щоб Центральна Рада на найближчій сесії проголосила самостійну Українську Народну Республіку. Кілька днів пізніше Центральна Рада проголосила Третій Універсал, який задекларував Українську Народну Республіку.

Делегати в Одесу мали ще й інше завдання: разом з Одеським Військовим Українським Комітетом призначити нового командувача одеської військової округи, а старого усунути, бо він не визнавав української влади. В Одесі й околицях стояли тоді 12-та кінна дивізія під командуванням Сельчанінова (старшого), штаб її містився разом з штабом військової округи. (Молодий брат ген. Сельчанінова, також генерал, був на службі в українській армії і помер на еміграції в Польщі, в таборі в Каліші).

По довгих нарадах київської делегації з Одеським Військовим Комітетом вирішено, що найбільше надійде на командувача військової округи саме командир 12-ї кінної дивізії, генерал Сельчанінов, бо ця дивізія мала в своєму складі два більш-менш українськомовні полки кінноти (12-й уланський Вільгородський і 12-й гусарський Охтирський). По закінченні наради полк. Поплавко, лікар Луценко та інженер Коненко поїхали як делегати до ген. Сельчанінова і запропонували йому прийняти пост командувача. Ген. Сельчанінов відповів, що він погоджується прийняти цей пост, але при умові, що дістануть призначення з Києва.

Делегация довго розмовляла з ним, але наразі о год. 24-й, 8 листопада, дістала згоду від генерального секретаря військових справ С. Петлюри. Разом з цим генеральний секретар повідомив, що до Києва вже не потрібно висилати військових частин з Одеси. Гайдамацький піший полк і кіншотія, що були вже залатані до вагонів, по одержанні цього наказу вернулися до своїх казарм. . . .

О годині 1.30 київська делегация разом з членами Одеського Військового Комітету поїхала до штабу округи, де збиралась всі старшини полку 12-ї кінної дивізії. Полк. Поплавко звернувся до них з промовою, в якій зазначив, що в Україні однією вла-

дою с Українська Центральна Рада. Своєю промовою закінчив він словами: „Хто з вас визнає Українську Центральну Раду як найвищу владу в Україні, той нехай переходить на праву сторону столу, а хто не визнає — наліво“ (у штабі стояв дуже великий і довгий стіл). По цих словах в залі зробилося тихо. Перший перейшов на праву сторону командир 1-ї кінної бригади ген. Сельчанінов, молодший, а за ним почали переходити й молодші старшини дивізії і штабу. Генерал Сельчанінов старший, командир дивізії, спершу не рішався, але врешті, теж перейшов на праву сторону. На ліву сторону перейшли „комісар“ Керенський, представник „Чорномор'я“, командувач Військової округи генерал (прізвища не пам'ятаю) і кілька старшин штабу. Всіх було близько 200. На праву сторону перейшли добрі дві третини. Після цього полк. Поплавко проголосив наказ С. Петлюри і Центральної Ради про прина-

чення ген. Сельчанінова на пост командувача одеської військової округи. На другий день вранці новий командувач спільно з Військовим Комітетом видали відповідний наказ залозі і відозву до населення, а о год. 13-й 10-го листопада відбулась в головній вулиці парада всіх українізованих частин, розташованих в Одесі та її околицях (війська було коло 15 тисяч). На параді були також матроси з панцерника „Меркурій“.

Після паради військового комітету „Меркурія“ запросив нового командувача округи з штабом, Одеський Військовий Комітет з полк. Поплавком та лікарем Луценком і нашу делегацію на скромний матроський обід. Наша делегація повернулася до Києва 10-го листопада і складала генеральному секретареві військових справ С. Петлюри звіт з доручення, даного 3-ім Військовим З'їздом. Після того я зараз же виїхав до Москви, де стріли-

